

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
“Ужгородський національний університет”
Інститут держави і права країн Європи

Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА
НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ
І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ
В УКРАЇНІ**

Монографія

Ужгород
2019

УДК 342.951:349.6(477)
РЗ1

Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
Протокол № 3 від 14 листопада 2018 року

Автори:

Васильчук Лариса Богданівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Розділ 1, Розділ 3.

Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Розділ 2.

Рецензенти:

Белов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Алмаши Мирослав Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент ПрАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом».

Гомонай Василь Васильович – кандидат юридичних наук, заступник Ужгородського міського голови.

Реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні :
РЗ1 монографія. Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага. Ужгород, 2019. 208 с.
ISBN 978-966-916-772-9

Монографія присвячена дослідженню теоретично-правових і практичних проблем реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, а також формулюванню низки пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення чинного законодавства України та правозастосовної практики у цій сфері. Монографія є одним з перших в науці конституційного права комплексним науковим дослідженням проблематики реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. У ній, зокрема, досліджено питання еволюції реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, зокрема, встановлено, що сучасний розвиток системи реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, пов'язаний з численними екологічними проблемами в сучасній Україні та потребою вирішення спільних екологічних проблем людства, реагування на виклики сьогодення щодо правового забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, зокрема: ліквідацією наслідків аварій на Чорнобильській АЕС, потреби зниження викидів парникових газів, забезпечення доступу до питної води, недопущення забруднення довкілля, вдосконалення системи переробки відходів та адаптації до кліматичних змін.

У монографії також досліджено поняття «реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні»; проаналізовано еволюцію реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні; охарактеризовано систему реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні; проаналізовано нормативну систему реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні; охарактеризовано інституційну систему реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. Сформульовано ряд конкретних пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення законодавства України у сфері забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, а також практики його застосування.

Монографія розрахована на широке коло читачів, зокрема: юристів, адвокатів, студентів, аспірантів, екологів, правозахисників, працівників неурядових організацій та інших інституцій громадянського суспільства, які зможуть знайти багато цікавого для себе у даній монографії.

УДК 342.951: 349.6(477)

© Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага, 2019

ISBN 978-966-916-772-9

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ	8
1.1.Поняття «реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» та його ознаки.	8
1.2.Еволюція реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.	18
1.3.Система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.	39
Висновки до Розділу 1.	48
РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНА СИСТЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ	51
2.1.Нормативна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні: поняття та елементи.	51
2.2.Нормативна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом.	61
2.3.Нормативна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом.	79
Висновки до Розділу 2.	113
РОЗДІЛ 3. ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ	115
3.1.Інституційна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні: поняття та її елементи.	115
3.2.Національна інституційна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.	127
3.3.Міжнародна інституційна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.	163
Висновки до Розділу 3.	180
ПІСЛЯМОВА	182
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	185

Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага

ПЕРЕДМОВА

У рамках сучасного розвитку України, як правової і демократичної держави, наявності численних екологічних проблем, еволюції прав людини, розбудови громадянського суспільства, важливого значення набуває дослідження проблематики реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Забезпечення належної реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні нині є актуальною проблемою в Україні, і є чимало проблем у цій сфері, зокрема: забруднення атмосферного повітря, водойм та інших елементів довкілля, забезпечення належного доступу громадян до якісної питної води в окремих регіонах.

У контексті забезпечення належної реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні потрібно налагодити належне і дієве функціонування системи реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. А тому проведення системного дослідження реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, а також його системи, є необхідними для вирішення екологічних проблем та забезпечення належної реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Попри наявність різних наукових праць вчених у сфері реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, окремі питання реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні вивчено фрагментарно. Зокрема, нині не досліджено систему реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Проблематика реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні була досліджена у роботах окремих вчених, зокрема: В.Б. Авер'янова, І.М. Алмаші, О.М. Бикова, Ю.М. Бисаги, Ю.П. Битяка, Д.М. Белова, В.Д. Гвоздецького, О.З. Захарчука, А.М. Колодія, О.Л. Копиленка, О.В. Котюка, Я.В. Лазура, О.В. Олійника, В.Ф. Погорілка, С.С. Рогульського, А.О. Селіванова, С.Г. Стеценка, О.Ф. Фрицького, Ю.С. Шемшученка,

Н.Г. Шукліної. Однак, ще чимало питань у цій сфері залишаються невирішеними. До них, зокрема, належить проблема нормативної та інституційної системи реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. Саме тому, вищезазначене, підтверджує актуальність обраної теми наукового дослідження.

Вищевикладене обумовлює необхідність і доцільність дослідження реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, як важливої наукової проблеми конституційного права, яка потребує вирішення.

Мета наукового монографічного дослідження полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретичних положень та чинного законодавства України, міжнародного права, практики правозастосування, з'ясувати особливості реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, сформулювати ряд пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення чинного законодавства України та правозастосовної практики у цій сфері.

Науково-теоретичною базою монографічного дослідження є наукові праці вчених у галузі конституційного права, адміністративного права, теорії держави і права, історії держави і права, екологічного права та інших галузей юридичної науки щодо реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна основа дослідження – Конституція України, Загальна Декларація прав людини ООН, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля та інші міжнародні договори України; Земельний кодекс України, Водний кодекс України, Повітряний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, та інші кодекси України; Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», «Про доступ до публічної інформації» та інші закони України; підзаконні нормативно-правові акти, зокрема: Постанова Верховної Ради України «Про Засади державної політики України в галузі прав людини», Указ Президента України «Про Положення про Державну екологічну інспекцію України», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».